Ann. II. Num. XII.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, *ante solvendum*, in Italia est Libellarum 10; ubique extra Italiam Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 ½.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis Lib. 0.50 pro *unoquoque centimetro quadrato.*

Cuncta mittantur ad Aristidem Leonori *equitem, commentarii VOX URBIS possessorem et administratorem*

ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN ITALIA
Apud Desclée, Lefebvre et Soc.
ROMAE, Via Santa Chiara, 20-21.

IN ANGLIA
Apud Burns and Oates
LONDON W. — 28, Orchard Street.

IN CIVITATIBUS FOEDERATIS AMERICAE SEPTENT.
Apud
Commissariat of the Holy Land.
NEW YORK, 143 w 95th St.

IN CANADA ET NEWFOUNDLAND
NEW YORK (U. S. America), 143 w 95th St.

IN BELGICA
Apud Desclée, Lefebvre et Soc.
BRUXELLES, Rue de la Montagne, 52.

IN GALLIA

LUGDUNI
Apud Desclée, Lefebvre et Soc.
Rue Victor Hugo, 5

LUTETIAE PARISIORUM
Librairie Vic et Amat
Charles Amat Succ.
Rue Cassette, 11.

INSULIS (LILLE)
Apud Desclée, Lefebvre et Soc.
Rue du Metz, 41.

IN HUNGARIA
Apud
C. B. Liptay, corresp. de Hongrie
BUDAPEST, Palais du Théâtre National.

RERUM INDEX

ROMAE
EX OFFICINA FORZANI ET SOCII
MDCCCXCIX

Ann. II. ROMAE, Idibus Iuniis M DCCC XCIX. Num. XII.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS:
In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italiam:
Lib. 15. M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 ½.

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:
ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE - Via Alessandrina, 87.

AUSPICIA DE EUROPAE BELLIS VEL PACE

Moriturus iam prope erat divus Augustus, quum primum ab exorta republica Iani templum claudere licuit, et, si Lollianas et Varianas clades excipias, cruentis legionum ensibus vaginarum quies tandem concessa est. At cum libellum testamenti Caesaris recitari in curia coram patribus Tiberius iussit, ubi opes publicae continebantur, ad viginti quinque legiones per castra stativa distributas, sociorum auxilia in quadruplum, vigilum cohortes, urbanas, praetorianas ad viginti millia et amplius, classes denique quatuor adnumerata sunt, ut imperii longe lateque pacem ac securitatem armata manu custodirent. Hodierni Europae status haud dissimilis patet adspectus; dum enim pacis tuendae gratia legati ex quavis gente ad urbem Batavici regni caput conveniunt, ad ducenties centena millia militum numerum ascendere per orbem notum est, classibus ac tormentis bellicis omnigenis ita munitum, ut quam maximam hostibus cladem comparet.

*

Sunt haec satis cuique vel quotidiana ipsa ephemeridum lectione trita; at quod absonum prorsus, licet haud insolitum videtur, ex huiusmodi rerum militarium studio non futurae conflagrationis inaudita pericula, clades cruentissimas itidemque victorias a doctis quibusdam praenunciari, sed et viros lectissimos, fallaci quadam decipi spe; fore nempe ut tot armorum vis, mutuo abutendi metu et quasi mole sua deterrita, inutilis evadat, nec unquam adhibeatur, quoadusque omnes simul respublicae tot impensarum vanam esse iacturam nactae, ipsae se sponte sua galeis, scutis, gladiisque exuant. Haec vero futura huiusmodi augures duplici ex causa despondent, tum ex amisso, uti aiunt, praecipue post Napoleonis occasum, gloriae militaris studio, tum ex commutandarum rerum commerciis, quibus quotidie magis irretimur, et arctioribus vinculis alii aliis populis obstringimur.

*

Atqui primum haud inficior, quamvis non obliterandum puto, licet Napoleonides exercitus militaris gloriae amore fuerint plerumque ad praelium excitati, non defuisse tamen post Gallici imperii ruinam bellorum stimulos, quae vel ad redintegrandos nationum limites, vel ad populos unius gentis in unum colligendos, vel ad ipsius rerumpublicarum subvertendum statum suscepta sunt. Quoad alterum vero, insanum omnino cogitare puto, utraque hac amota causa, omnem belli gerendi occasionem esse sublatam.

Duo enim praecipua reliqua sunt, alterum ipsa cuiusvis gentis arrogantia, qua singulae ceteris praeeminere nituntur, alterum lucri studium et *auri sacra fames*, quam nostris temporibus, haud ferme feliciter, patriam caritatem, cupiditatem gloriae ex animis depulisse ita compertum habemus, ut una prope regere mundum videatur.

*

Quid inde? commerciorum maritimis vel terrestribus itineribus tuendis alii in alios exterminia paramus, et cum offensa gentis insolentia ita exardescet, ut compesci a reipublicae rectoribus amplius nequeat, bella exorientur nuperrime exacti Americanos inter ac Iberos apprime similia.

Iamque novissimum adest longeque maius discrimen in proxima Sinensium imperii partitione; et utinam talium philosophorum augurium impleatur, ut impediente ipso tot armorum metu quominus nunquam adhibeantur, mutuis tantum minis deterritae nationes amico ore rem componant!

Sin aliter, futura praenoscere haud fas est; unum tamen certum teneo, nostras latini generis gentes, quae superstes sumus, in supremo certamine deletum iri, neque fore id saltem a Superis nobis concessum, ut digna tanta maiorum gloria morte moriamur. En optime ad quae obeunda nuper a saeculari servitute Graeci primum, Itali deinde nos vindicavimus!

*

In qua denique novissima Europae facie inter Britannorum vel Moscovitarum triumphos quid erit latini nominis reliquum?

Nil ferme, nisi sermo ab Ecclesia in extremum aevum custodiendus; eruntque adhuc forte, post tot saecula, vetera aedium rudera, rerumque olim gestarum memoria, de quibus igitur tantum iterare fidenti animo Ovidii vaticinium libet:

. . . nec Iovis ira, nec ignis,
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas.

At si eventus philosophorum auguriis morem gesserint, abiectisque tandem aliquando armis, et evangelica doctrina moribus ac opibus publicis restitutis,

. . . ferrea primum
Desinet ac toto surget gens aurea mundo?

Haud ego ferme ultimus plaudam, et Vergilii carmen, cui maioribus credulo animo assentire non licuit, impletum tandem exsultanti labio, uti primum adulescentulus poesi vi correptus feceram, iterum recinam.

Romanus.

DE RECENTI MORBO ET RESTITUTA VALETUDINE SS. D. N. LEONIS PP. XIII

Praevalidae vires et conformatio corporis optima, quibus divina Providentia pollere voluit Ecclesiae decus ac praesidium, Leonem XIII, a fausto eius ortu ad hoc tempus bis in discrimen adducta sunt. Primum enim Augusti Pontificis valetudo tentata fuit gravi viscerum morbo, quum ipse coepit civilia munia tractanda capessere in Beneventana urbe; nuperrime autem haud leviori periculo erepta est, quum propter senio affectam aetatem, tum propter morbi naturam, quae cruentum curationis genus postulabat.

Multis quidem abhinc annis coeperat Summus Pontifex laborare *cysti*, haud ita tamen, ut eam satis dissimulare non liceret. Sensim deinceps tumor ille ad partem lumborum laevam adeo succrevit, ut aurei citri magnitudinem exaequaret.

Nonnisi molis fastidia huc usque tumor attulerat; quibus minuendis ego, archiatri munere fungens penes ipsum Pontificem, pluries longo temporis interiecto spatio, ferrea fistula acuminata, exprimendum e *cysti* humorem curavi, sive serosum illud, sive cruentum. Ecce autem mense februario huius anni exeunte, vel confricatione aliqua exasperatus tumor, vel nimia humoris aut sanguinis exundantia, vel alia denique occulta de causa, sed praesertim ob corporis inertiam a gravioribus ministerii curis impositam, succensus atque inflammatus, febrim et cutaneae necrosis instantiam intulit, non sine periculo ne totus inficeretur sanguis.

Rei gravitate comperta et ad extrema remedia confugiendum ratus, cum Caietano Mazzonio, chirurgiae peritissimo, communicavi consilium de morbi causa illico exstirpanda.

Calendis Martiis curatio manu peracta est; et eiusdem chirurgi miro magisterio, me participe atque adiuvante, excisa *cystis* ac sublata feliciter. Atque hic plane enituit Leonis XIII non minus corporis robur, quam animi fortitudo et constantia. Licet enim annos natus novem supra octoginta, eiusque aetatis causa nullo anaesthesiae praesidio consopitus, se incidi est viriliter passus; et quamvis subtili sensu praeditus, intrepide tamen atque impavide acres atque diutinos pertulit dolores a profundis lateris incisionibus excitatos. Re autem confecta, gratum se medicis esse et fore professus est summa humanitate. Interim unius diei spatio febris omnis evanuit; tum cutis adhaesit subito carnibus; obducta cicatrix vulneri; omnia denique brevi in integrum restituta tam prospere, ut nunc *cystis* sublatae vix aliqua cutis duritiles indicet locum.

Recuperatis viribus iamdiu sanctissimus Pontifex ad pristinam vitae consuetudinem rediit. Nova autem decennali vitae serie inchoata, sperare fas est, ipsum, valida senectute, ad annum aetatis suae centesimum perventurum. Sunt haec vota bonorum omnium; est haec in terris exspectatio.

Dr. Ioseph Lapponi.

COMMENTARII "VOX URBIS" INDICES SINGULI

VI num. ann. II.

De meditatione – Montiruccius.
Muliebris [illegible] velocissima (*La bicicletta per le signorine*) – Magrini [illegible]cci.
Philosophia Horatiana – [illegible] Lenhert.
De pueris in crastinum instituendis. Meditationes postumae – I. Antonelli.
[illegible] – F. B.
De fragmentis formae urbis Romae nuperrime in lucem prolatis – H. Marucchi.
De [illegible] abstinendis – P. Angelini.
B. Virgo ab Angelo salutata – I. C.
Sapientum inventa – L. M.
Via Appia – I. Cascioli.
Napoleon ex opinione vulgi – Hersilus.
Aviculis parce – E. de Vasselier.
Vita functi viri clarioris – C.
Annales – [illegible].
Ad Leonem XIII P. M. die viii, martii a. MDCCCIC.
[illegible] qui ubique gentium con[illegible] – [illegible].
[illegible]
[illegible] – A secretis.
[illegible]
In secunda operculi pagina.
Per orbem (Quindenorum dierum praecipua) – Viator.
Varia: *[illegible] et hoc in pronuntiatis, et pronunciatis?* – *[illegible] et [illegible]* – P. d. V.
[illegible] – D. Macrae.

VII num. ann. II.

[illegible]
[illegible] inter artem tragicam antiquam et recen[illegible] – D. Tamilia.
[illegible] nunc primum in lu[illegible] – [illegible].
De pueris in crastinum instituendis. Meditationes [illegible].
[illegible] – F. X. Reuss.
De [illegible] imagine [illegible] – T. Cerabello.
[illegible] caput a [illegible] effictum – I. Cascioli.
In Hieronymum Savonarola – A. [illegible].
[illegible]
[illegible] – [illegible].
Anguium collectores – Laelius.
Tentata olim aërea navigatio – H. D. V. Pierralice.
Ex Gallia. Harmoniae singulares ac dispares [illegible] per numeros – A. Vieillot.
Frustula – Forfex.
Quaestiones inter socios proponendae – [illegible].
Annales – E.
Publici per orbem coetus legibus ferendis – Scriba.
Aenigmata – A. Mancini.
In secunda operculi pagina.
Per orbem (Quindenorum dierum iter) – Viator.
Varia: *O parentum charitas!* – *Systema metricum apud Anglos invectum* – *De musica et poesi, utra praestet. Epigramma* – P. d. V. — *Ioci ex historiis* – C.

VIII num. ann. II.

Angli in coloniis deducendis principes – H. A. Strong.
Humani ascensus – E. Di Bisogno.
De pueris in crastinum instituendis. Meditationes postumae – I. Antonelli.
Sophocles et Shaksperius tragicae artis antistites – D. Tamilia.
Torquatus Tassus – H. Pierralice.
In quercum Torquati Tassi turbine deiectam – N. Filomardi.
Nocturna lumina ad mare – Hersilus.
De fragmentis formae antiquae Urbis nuper in lucem prolatis – H. Marucchi.
Ex Germania. Pompeii Russici – L. Kant.
De columbis viatoribus – Laelius.
Vita functi viri clarioris – C.
Insigna equestria – Senior.
Frustula – Forfex.
Annales – Poplicola.
Quaestiones inter socios propositae. – I. Quanam lingua scriptum: *Mane, Tekel, Phares?* – L. W. Szczerbowicz.
Ephemeridum scriptorum conventus Romae congregatus – Senior.
Aenigmata – Gryphus.
In secunda operculi pagina:
Per orbem – Viator.
Varia: *Pericula in cognomina* – P. d. V. – *Ioci* – D. Macrae.

IX num. ann. II.

Kalendae Maiae – A. Martini.
Val-des-Bois – H. D. V. Pierralice.
De canoris nugis – P. Angelini.
Maius in agro, in templo – Franc. Xaverius Reuss.
Sartor iudaeus poeta – D. Tamilia.
Marianus Armellini eiusque scripta inedita – *Vox Urbis.*
De ritibus exsequiarum in antiqua Ecclesia e Marianus Armellini.
Caecilius Rhodes – I. Antonelli.
Ferreis orbibus stratae viae per Africam – Scriba.
De Pontificiis *Cappellis* – Senior.
Floralia – A. Costaggini.
Expressi in humano sermone mores animalium – X.
Sapientum inventa – L. M.
Ex Gallia. Victoriae, Anglorum reginae, vitae constitutio Niceae ad Varum – A. Vieillot.
Divae Fortunae codex – Laelius.
Annales – Poplicola.
Librorum recensio.
Aenigmata – Digamma.
In secunda operculi pagina:
Per orbem – Viator.
Varia: *Semper in mordacem Horatius* – *Canes bene de humano genere meriti* – *Novae aurifodinae* – *Ioci* – P. d. V.

X num. ann. II.

Ingruit hora – Iosephi Toniolo.
De coloniis Germanorum – P. Alt.
De theatris adeundis – I. Antonelli.
De versibus latinis ad italicum numerum – P. Angelini.
Solatia in adversis, moderamen in prosperis – J. Serik Vitinsky.
Ludi et festa mensis Maii – D. Tamilia.
De morbo cui vulgo ab *influentia* nomen – Dr. L. Kaul.
Haga urbs – Alpha.
Alafridus Krupp – A. Costaggini.
Ave Maria – N. Filomardi.
Acta Sanctae Sedis. – Indictio Universalis Iubilaei Anni Sancti MDCCCC – Thomas.
Vita functi viri clarioris – C.
Telegraphica signa nullo adhibito metallico conductore transmissa – L. M.
Turris galeri fasta et nefasta – A. Vieillot.
Frustula – Forfex.
Annales – Poplicola.
Publici per orbem coetus legibus ferendis – Scriba.
Librorum recensio – E. P.
Quaestiones inter socios propositae. – II. De novis verbis – H. Ewarth.
Aenigmata – Digamma.
In secunda operculi pagina:
Per orbem – Viator.
Varia: *Electridis ad conciliandum somnum usus* – *Europae quid solis et lucis, quid umbrae et pluviae?* *Novum chartae elementum* – *Barba patriarchalis quanta* – P. d. V.
Epistolarum commercium – A secretis.

XI num. ann. II.

Episcoporum Americae Latinae Concilium in Urbe congregatum – Eucalyptus.
De Anno Sancto qui dicitur iubilaei – H. De Vecchi-Pierralice.
De prima puerorum institutione apud Romanos – I. Iachino.
Angelus et infans – F. X. Reuss.
De spectaculorum pernicie – I. Antonelli.
A. teahea ad currus "Auto mobiles" – Senior.
Eucharistici triumphi – P. Pasquali.
Ex Batavia – M. L. Mierovir.
De Collegio Pio Latino Americano Romae instituto – Alpha.
Lazarus Spallanzani – A. Costaggini.
Nova ad septemtrionem profectio – X.
In herbam nicotianam – D. Macrae.
Liberalium artium opera Venetiis nunc collecta atque publice exhibita – A. L.
Annales – Poplicola.
Publici per orbem coetus legibus ferendis – Scriba.
Librorum recensio.
Aenigmata – I. Sullivan.
In tertia operculi pagina:
Per orbem – Viator.
Varia: *Utilitas chronologiae* – *Ioci* – P. d. V.

At iuvenes hac nostra aetate non solum rerum scientia atque doctrina instituendi sunt, sed etiam iis rebus, quae ad communis degendae vitae rationem spectant; aliud enim est « artificem esse cuiusdam generis atque artis », aliud in senatu, in populo, in publicis causis, in hominum denique consuetudine haud imperitum esse, ne dicam hebetem atque rudem.

Quare Insulensis athenaei moderatores consilium quoddam legibus condendis excogitarunt, instar, si parva cum magnis licet comparare, publici Galliae consilii, in quo iuvenes, ceteris remotis, bis in mense concionarentur atque ad usum civilem et ad capessendam rempublicam instruerentur. Hi in varias familias, ut ita dicam, distributi inter se contrarias, de maximis quaestionibus, quae nunc hominum animos agitant, praesertim Gallorum, quisque pro suis viribus, disserunt; omnibus autem doctor iurisperitus praeest, qui nimis effrenatos mitigat, errantes monito docet ita, ut omnes uberes fructus ex illa exercitatione capiant. Possunt quidem iuvenes multis rebus dissidere, quae ad rem publicam administrandam pertineant; et sane inter se dissident; neque id mirum; alii enim reipublicae moderatoribus favent, alii adversantur; sed omnes religionis sensu optime devinciuntur et patriae caritate.

D. Tamilia.

DE CURRIBUS ELECTRICA VIRTUTE ACTIS

Magis in diem, in praecipuis civitatibus, currruum super ferreos axes, quibus viae sternuntur, ab equis ductorum, qui electrica virtute moveantur locum tenent. Virtus haec, quovis generatore producta, metallico conductore pluribus distribuitur curribus, per statutam viam transeuntibus, atque uno vel duobus electricis motoribus munitis, eademque per similem ductorem ad officinam principem revertitur.

Variae de electricis curribus sunt rationes, quae, prouti distribuitur et redit electrica vis, inter se distinguuntur. Sunt enim currus qui duobus polleant vel aëreis vel substratis ductoribus; sunt qui per filum aëreum ab officina vim recipiant eamdemque restituant per ferreum illum tramitem quo ipse ducitur currus: alii denique vim cumulant ad iter explendum necessariam, in ipso curru asservatam.

At si haec omnia maximae sunt utilitati iis qui hanc industriam exercent pariterque civibus, qui iis fruuntur, praetermissis periculis, quae ex incuria adductorum obvenire possunt, longe alia ex ipsa rei natura proveniunt incommoda, quae tamen pro diversitate systematis inter se differunt. Ex illo vero quo vis electrica ex aëreo filo per viam ferreis axibus stratam ad officinam revertitur, haec duo praecipue gignuntur: actio nempe electricitatis directe electromagneticos apparatus perturbans, quoties in ambitu eiusdem actionis apparatus hi reperiantur, fluxumque efficiens inductum in circuitibus satis longe non positis; actio altera, quae est e fluxibus, quibus nomen vagantes, e ferreis tramitibus per solum sese diffundentibus. Hae vero actiones damnum magnopere afferunt et telegraphis et telephonis, itemque et cuniculis metallicis viis subiectis, acubusque magneticis, quibus physicae stationes utuntur.

Plerumque telephonorum et telegraphorum circuitus uno filo constat, dum fluxus electricus vel per solum directe redit, uti in telegraphis, vel per metallicum quemvis tubum, prouti in telephonis. Itaque electrica vis, quae ex stratis axibus in solum sese effundit, ad telephonos et telegraphos per hunc tramitem pervenit, et iuxta suam ingentem variabilitatem, continuo perturbationes intra circuitum ingenerat, ita ut et aliarum permutationum in fluxu causa sit, et damni in transmissionibus. Sed maioris momenti aliud se praebet: quae scilicet fit inductio, quoties filum telegraphi vel telephoni reperiatur apud aëreum quemdam ductorem, cuius electrides vehementior sit et mutabilis: tunc enim cuivis immutationi in vi fluxus congruens respondet in telephoni ductore electrica unda, quae variat proinde iuxta eiusdem vis mutabilitatem. Periculum quoque inest filis telegraphicis et telephonicis propioribus electrico fluxui longe valido, quando potentior vis fortuito contactu (ex. g. ex obrupto filo vel praesidio aliquo) in rete minoris intensitatis transeat; tunc enim apparatus interpositus destruitur, filum funditur, communicationes necessario interrumpuntur: imo calor ita fervens produci potest, ut ligna quibus machinae exstructae sunt incendio comburantur. Haec Zurigo in urbe evenere die 2 mensis aprilis 1898, quum officina princeps ad telephonos vastata incendio est, et ad 240 000 *francs* iactura attigit.

Quid insuper dicendum de damnis, quibus facile subterranei cuniculi occurrere possunt? Quos quidem non raro electrolitici fluxus ferreis tramitibus deperditi et per solum vagantes, cum in minoris momenti obstaculum incidant, perforant, etiamsi ne proximi quidem hi cuniculi reperiantur. Tunc vero cum ipsa virtus canales sic ingressa, ad ferreos axes, atque deinde ad machinam generatricem reverti natura sua cogatur, in quovis spatio, quod sibi est percurrendum ut cuniculos ingrediatur iisque egrediatur, electrolitice sales omnes solvit per humiditatem in terra effusos, ita ut ipsi cuniculi metallici *radicalis acidi* erosione corrumpantur. Qua quidem agendi ratione Lutetiis Parisiorum, itemque Brooklin in urbe civitatum foederatarum Americae septentrionalis, *gas* ad illustrandum in subterraneos tubos inclusum passim evasit, et horribili strepitu damnisque explosit.

Quibus ut obstarent, et regna et municipia operam studiaque intenderunt; praecipue in Britannia, ubi discrimen *potentialitatis* inter ferreos viarum tramites et tubos solo subiectos ne 1, 5 V. excederet, provisum est. Verum ulteriores investigationes electroliticas erosiones evenire posse ostenderunt, etiamsi idem discrimen ad 0, 01 V. reducatur.

Denique perturbationes quae in acus magneticas deveniunt, perdurante exercitio curruum electrica actorum virtute, tales sunt, ut impossibile fere evadat cuiusvis generis mensuras agere, quibus sive ut modus, sive ut finis magnetica vis interveniat: inde et vehementissimae saepe disputationes exortae, eaedemque etiam coram civilis iuris peritis actae, quorum vero pluries discrepantia prolata sunt iudicia.

Huiusmodi effectus ex utrisque causis, quas superius memoravimus, gignuntur: ex directa nempe fluxus electrici actione, quae reperitur in via quam currus percurrunt, exque fluxuum, quos vagantes per solum diximus; quarum altera in propiora loca influit, altera vero per spatia agit longe lateque maiora, cum vagantes fluxus per solum undique effundantur; neque ulla adhiberi potest provisio, utpote quae ex multis variisque conditionibus inferatur. Hae perturbationis causae, quae tam perniciose in physicas stationes agunt, inanes huiusmodi nonnullas omnino effecerunt in magneticam vim studentes, inter quas duae illae quae tantum habebantur in Americis, Neo-Eboraci, et Toronti in Canada, sicut et ipsa Romae, recensendae sunt.

Facile ex hisce intelligi potest in quod quantumque studium incumbant scientiae pervestigatores, ut inquirant ad quam maximum spatium huiusmodi perturbantes actiones se portendant: sed varias et discordes deduxerunt sententias: cum enim in physica statione, quae Toronti est, terminus huius actionis ad km. 3.2 constitutus sit, ab Eschenagen, claro illo berolinensi doctore, usque ad 15 km. est perductus; quod ad concludendum inducit, finem eumdem ex variis locorum conditionibus omnino originem trahere.

L. M.

PARENS IUSTITIA PACIS

Quo fonte erumpunt lites ac bella per orbem?
Sistere cur nusquam pax agitata potest?
Si vultis tantam a vobis defendere cladem,
Discite, mortales, discite iustitiam.
Haec domat insanos homines, avidosque refrenat,
Intra fortunam quos iubet esse suam.
Haec amat insontes, dignis haec munera didit,
Hanc sequitur certo candidus ordo pede.
Iustitiam verbis omnes laudare solemus:
Nos trahit interea lucri inhonesta fames.
Hic cupidus fines vicini transilit agri
Clamans: Haec mea sunt, cede, colone vetus.
Ille manus celeres alienam trudit in arcam,
Aut aurum plenis surripit e loculis.
Frustra praetendit densas sibi vinea sepes:
Non errat salvum grata per arva pecus.
Damna parat livor, fervent odia aspera passim,
Et furit in mediis rixa cruenta viis.
Iustitiae in terris si late regna vigerent,
Non esset tantis porta reclusa malis;
Clamosique fori cessarent iurgia et irae,
Nec tremerent sontes iudicis ante pedes;
Nec fraus ad primos auderet repere honores,
Et male detractis fulgere in exuviis.
Si lateri regum custos fidissima adesset
Iustitia, arcani conscia consilii,
Non gemerent matres raptos ad proelia natos,
Nec fleret, vasto rure, colonus inops.
Nunc regna ingenti sumptu se milite cingunt,
Alterum in alterius non bene tuta fide.
Infirmas non iura tegunt, non foedera gentes,
Ast arma et vires pro ratione valent.
Quo, quo cessisti a nobis, pulcherrima virtus?
Qui locus est, tecum pax ubi fausta latet?

A. Basili.

EX BATAVIA

Fateor equidem, id praecipue mihi, ut promissis satisfaciam ex Haga scripturo, liberum calamum illigare quodammodo ac praepedire, quod ea lectoribus enarrare videar multo iam tempore nota, epistolaris huius ephimeri commercii culpa ferme gravissima.

At ea est rerum conditio quae mihi facile veniam obtineat; hinc rara ipsius nostrae ephemeridis vulgatio, abdita inde et omnibus ignota celeberrimi huius conventus concilia, quorum praecipue causa scribendi munus suscepi.

Et profecto quae, permittente illustrissimo viro qui conventui praeest, quotidie nobis communicantur, adeo ieiuna sunt, ut ea vobis iterum referre pene erubescam, eoque magis quod ex diariis quotidianis cuique satis pateant.

DE OPTIMIS
SCRIPTORUM GRAECORUM ET LATINORUM
EDITIONIBUS

Quotiens inde ab inventa Guttembergensi arte graecorum latinorumque scriptorum singula opera edita sint, haud facile quispiam enumerare possit.

Satis constat huic labori strenuam primos dedisse operam Italos nostros per eam aetatem quae ab anno fere MCCCCLXX usque ad initium saeculi insequentis effluxit. Tunc omnes fere editiones principes exstiterunt vel Romae vel Bononiae, vel Mediolani, vel in aliis regionis nostrae urbibus excusae; nec cuiquam ignotum est quantam brevi famam consecutae sint vel Venetiana Aldi Manutii officina, vel Florentina [illegible] typographia.

Mox [illegible] in finitimas gentes reviviscentium [illegible] Francogalli, humaniorum studiorum [illegible] prae se ferentes, veterum [illegible] curam susceperunt; auctoribus [illegible] ingenii, velut Henrico et Roberto Stephanis, Hadriano Turnebo, Dionysio Lambino, Iulio Caesare et Iosepho Iusto Scaligeris, Isaaco Casaubono, Claudio Salmasio aliisque, mirum quanta [illegible] et doctrinae copia graeci latinique scriptores [illegible] editionibus aucti sint et illustrati.

Sed [illegible] in campum prodierunt strenue [illegible] certamen Belgae et Batavi – nomina [illegible] I. Lipsium, Graterum, [illegible] Heinsium, Cluverium, Grotium, Graevium, [illegible] Hemsterhusium, Ruhnkenium [illegible] doctorum [illegible] et [illegible] iure quodam suo philologiae [illegible] dicendi sunt. Quis nescit quam [illegible] graecorum et latinorum auctorum [illegible] nisi quos nominavi? Praeterea [illegible] prodierunt in lucem [illegible] illae editiones *cum notis variorum*, elegantiore [illegible] typis expressae, quae [illegible] manibus nostris teruntur. — A Batavis huius aetatis non seiungendi sunt et ingenii acumine et doctrinae copia Angli philologi, [illegible] Richardum Bentleium, [illegible] qui plurima veterum scripta recensuit, emendavit, edidit.

[illegible] nostro haud dubium est quin, [illegible] studiis tum cura scriptorum [illegible] edendi, Germani inter omnes totius [illegible] nationes principem locum sibi vindicaverint. Quis ignorat quam pertinaci labore, quam perspicaci [illegible], quot sunt in orbe, codices manu exaratos, in quibus scripta veterum continentur, indagaverint, pervolutaverint, in rem suam converterint? Quis ignorat, collatis codicibus origineque eorum perspecta, quam acute familias constituerint, archetypos libros ab exemplaribus descriptis secernentes; ita ut multo facilius, multo verisimilius textum, qui dicitur, veterum operum inter innumera amanuensium menda restaurare valuerint? Ubi autem deerant testimonia fide digna, quis ignorat quanto ingenii acumine et divinandi sagacia, novas lectiones coniiciendo, ordinem demutando, interpolata secludendo, emendandi provinciam, velut regnum sibi servatum, invaserint, percucurrerint, obsederint?

Qua in re non est praetereundum plus aequo indulsisse sibi Germanos philologos, modumque saepe excessisse, emendandique pruritu interdum transversos actos esse, adeo ut non vetera et genuina restituerent, sed fictum quoddam et commenticium impudentius venditarent. Ab huiusmodi licentia quae, aliquot annos pervagata, poenitenda sane hic illic vestigia sui reliquit, iam abhorrent recentiores philologi qui vel in regno Borussico, vel in Austria, vel in aliis Germaniae regionibus sceptrum litterarum tenent, eorumque mentes ad sanam doctrinam in emendandi arte rediisse videntur.

Ut ut est de hac re, facile omnes qui legent assentientur mihi, adseveranti, XIX saeculo Germanos solos in edendis graecis latinisque scriptoribus longe praestantiorem magisque fructuosam operam navasse, quam ceteras omnes Europae gentes. Sat sit memorare celebrem illam *Bibliothecam Teubnerianam* quae omnes ferme graecos latinosque scriptores complectens, thesaurum antiquarum litterarum haud multis diffusum paginis nec magno pretio parabilem exhibet, et veterum poetarum, oratorum, philosophorum lectionem paratam cuivis atque expeditam fecit. Hoc unum dolendum est, grassante, quam diximus, emendandi licentia, in nonnullis huius *Bibliothecae* voluminibus verborum contextum haud servata codicum fide ad recensentis arbitrium confictum, longe alienum a veritate esse. Id tamen commendationi, quae Teubnerianae officinae debetur, nihil detrahit. Ea autem in immensum merita sua auxit, aliis editis scriptorum corporibus, vel cum germanicis adnotationibus in usum scholarum (*Schulausgaben griech. u. lat. Klassiker mit deutschen Anmerkungen*) vel cum commentario exquisitioris doctrinae (*Sammlung wissenschaftlicher Kommentare zu griech. u. röm. Schriftstellern*). — Post Lipsianam Teubnerii typographiam, multae aliae germanicae officinae optime de scriptoribus graecis latinisque meritae sunt, praesertim berolinenses Calvaryana et Weidmanniana; nec oblivione praetereatur vindobonense *Corpus scriptorum ecclesiasticorum latinorum*, consilio et impensis illius Caesareae litterarum Academiae optime editum, quod multa iam volumina habet multoque plura habebit.

Sed ut a Germanis ad ceteras nationes animum advertamus, cernere licebit his annis, qui proxime exacti sunt, multas bonas editiones, nonnullas etiam optimas, in lucem extra fines Germaniae datas esse. Apud nos post syllogen a Ios. Pomba taurinensi non sine laude compositam, multi alii edendis scriptis veterum operam dederunt; memorabo inter seniores Paraviam et Loescherium, utrumque taurinensem, inter iuniores Hoeplium mediolanensem, Albrighium et Segatium, Franciscum Vallardium, item mediolanenses. Inter corpora scriptorum ab his editoribus collecta, procul dubio Loescherianum praestat omnibus, cum numero editorum operum tum adnotationum copia et auctoritate virorum cuius ope et auxilio res confecta est. At intra fines lectionis *scholasticae*, optimos libros etiam ceteri editores sibi vindicant; ut Albrighius Segatiusque nuperrimam Tacitiani dialogi *De oratoribus* editionem ab Henrico Longio curatam, multae et bonae doctrinae plenam, Fr. Vallardius editionem Tullianae orationis *de imperio Cn. Pompei* quae laudatum nomen prae se fert Atilii De Marchi, et Taciti *Germaniam* multa cum diligentia illustratam ab A. Cinquini.

Nec infra Italorum laudem, immo certis nominibus superiores exstiterunt editores Francogalli, inter quos eum tantum nominabo qui princeps est, Hachettium, cuius omnibus laudibus digna videtur ea quae vocatur *Collection d'éditions savantes des principaux classiques latins et grecs.*

Sed, meo quidem iudicio, in editionibus curandis cum bonis ob ea quae continent tum propter libri venustatem insignibus, omnes librarios longe post se reliquerunt Angli et Americani. Quis non eiusdem mecum sententiae erit, cui semel perlecti sint vel Catullus ab Ellis curatus, vel Tacitus auctore Fourneaux, uterque liber in Oxoniensi *Clarendon Press* excusus, vel *Dialogus de oratoribus* a Gudeman recensitus, quem paucis abhinc annis ediderunt Bostonienses *Ginn & Company*? Profecto ea gens omnibus rebus, quae ad vitam tum corporis tum animi pertinent, perquam prudenter consulere valet. Utinam eos imitari nobis contingat!

Ceterum si quis ex me quaerat, cuiusmodi editiones graecorum latinorumque scriptorum potissimum probem, respondebo non illas mihi videri optimas, quas *criticas* vocant, neque aliud continent nisi contextum auctoris, addita sub calce cuiusque paginae variarum lectionum congerie; sed illas potius in quibus et aptis prolegomenis et opportunis adnotationibus verba auctoris illustrantur; omne autem mihi punctum ferunt quae has adnotationes latina lingua exhibent, non artificiosa et obscura, sed castigata, perspicua, vel obiter legenti accommodata. Alio... iam totis viribus coercendam esse licentiam, qua contextus operum innumeris coniecturis non emendatus sed pene in alium mutatus exhibetur; sed verba auctoris ita imprimenda sunt, ut ferme optimae nostri codices habent, emendandi coniecturis ad notulas infra textum amandatis, ita ut lector ipsa verba per codices tradita sub oculos habeat, legens autem in notulis seriem coniecturarum ex ordine temporum dispositam, statim emendationem optimam scite eligere possit. Quod non impediet quominus editor in adnotationibus quae sequuntur opinionem suam de locis dubiis libere proferat suisque rationibus defendat.

F. Ramorino.

CATHOLICUM ATHENAEUM INSULENSE

Optimarum artium studia, quae *superiora* vulgo dicuntur, ut vere floreant et ad reipublicae utilitatem referantur, nulla, mea quidem sententia, lege impediri oportet atque constringi. Nam omnibus docendi potestate facta, adolescentes in eorum disciplinam potissimum se tradunt, quos suis impensis ipsi et ad audiendum et ad imitandum delegerint; doctores vero praemiis excitati, nobili inter se certamine inito, quo magis discipulos sibi devinciant, in rebus docendis omnem curam, cogitationem, operam ponere debent. Quae quidem res apud nos adhuc in votis est; at contra Galli iam inde ab anno MDCCCLXXII suum ius non sine aliquo studio que labore sunt consequuti. Lacordaire enim, Montalembert et Pausis, tres clarissimi viri, impedimentis undique interiectis superatis, vehementi sua eloquentia in contione hoc evicerunt, ut omnibus docendi facultas daretur, athenaeaque suis legibus viverent.

Tum *Catholici*, aere undique collato, Insulis in urbe nobilissima, immensum illud atque magnificum athenaeum litteris et doctrinis tradendis exstruendum curaverunt, idemque bibliotheca et pecuniae reditu locupletarunt.

Insulense igitur athenaeum magis in dies auctoritate crescit; in eo enim omnes disciplinae a doctissimis hominibus, uti Dutkoit et Boissard, traduntur, qui etiam apud adversarios summo honore sunt. Res autem, quarum est disciplina, quamquam christianae religionis certis et firmis praeceptis innituntur, tamen ita novae et ita hominum, qui nunc vivunt, moribus sunt accommodatae, ut rationi omnino satisfaciant animumque delectent. Quare iuvenes atque etiam externi Insulas conveniunt, neque domum inanes (quod caput est) redeunt.

adepti sunt ut, ducibus suis parto imperio, in peiora prioribus ruerent, et dum antea aequis legibus liberi in labores, prout sententia, incumberent, nunc cogente vi, inopia crescente, duriora subeunda sibi manere sentiunt, quae vitare nullimode possint ».

Sunt autem etiam in illis « qui captant hanc naribus auram » et nescio quae deitas verticordia inter ipsos iam moveat alas; plerosque enim segnes video residesque, primique ignes, credite, deferbuerunt. Exstinguenturne penitus? Utique, si res protrahatur; furiantes hesterni, feriantes hodie sunt. Crastini ad solitos redibunt labores.

A. Vieillot.

DE AEDIBUS SS. MARTYRUM IOANNIS ET PAULI IN CLIVO SCAURI

Fuit studium quoddam quo nonnulli homines in Acta Martyrum incumberent, immo in omnem Ecclesiae christianae veridicum censum, ut mendacii notam veritatibus inurerent, quas vetus traditio factis innixa ab atavis miserat in abnepotes: sic, ubi momentum quodvis adesset scrutantibus, dubium instituebant.

Acta Martyrum Ioannis et Pauli, Iuliano apostata iubente interfectorum, neque ipsa commune ceteris fatum vitaverant, atque in his calumniandis praecipue sonabat illud, quod in aedibus eorum describendis Acta ipsa viderentur minutius intendere, idque potius ornanti fabulas, quam, cruentae persequitionis perstrepente turbine, narranti teterrima ac moestissima tribuendum. Qua de re nec ipsos fuisse, nec martyrium fecisse, nec Iulianum necasse quemquam est affirmatum.

Res ita se habebat, quum sacerdos idem et archeologus vir, Germanus a S. Stanislao, qui in Coelio et ad Scaurum vitam cum piissimis deget, *Passionistas* quos vocant, eam venit in mentem, ut in coenobio, quod incolit, et in ipso templo (Pammachii olim titulo), quod ipsis martyrum aedibus superpositum fertur traditione antiquissima, effoderet, et inquireret, si qua monumenta rem traditam testarentur.

Mirabile dictu! Solum quasi gestiens, quasi festinans ea protulit quae condebantur, atque ipso monente et interdum adlaborante medios inter fossores Germano, nec humus unquam frustra vel unico investigata ligone, nec murus malleo tentatus dedignata non obtulit.

Quo brevi factum est, ut coenobium ipsum, templumque idem quasi duo simul emporia constituerent, in quibus esset domus III a Christo saeculi praeferens murum, et picturas, et dispositionem cubiculorum, conclavium, cellarum, balneorum; tum porticus, tum doliarium, tum supellectilium reliquiae veritatem traditae historiae, traditorumque Actorum ostenderent, confirmarentque et domi dominos ibi fuisse christianos et martyres, et singula retulisse ad unguem de visu Terentianum illum centurionem, qui, praescribente Caesare, cum militibus illuc ad necandos minister mortis accessit, qui praeterea, christianus deinde, rem testis de visu et auctor rei, cuius pars magna fuerat, per singula quaeque descripsit.

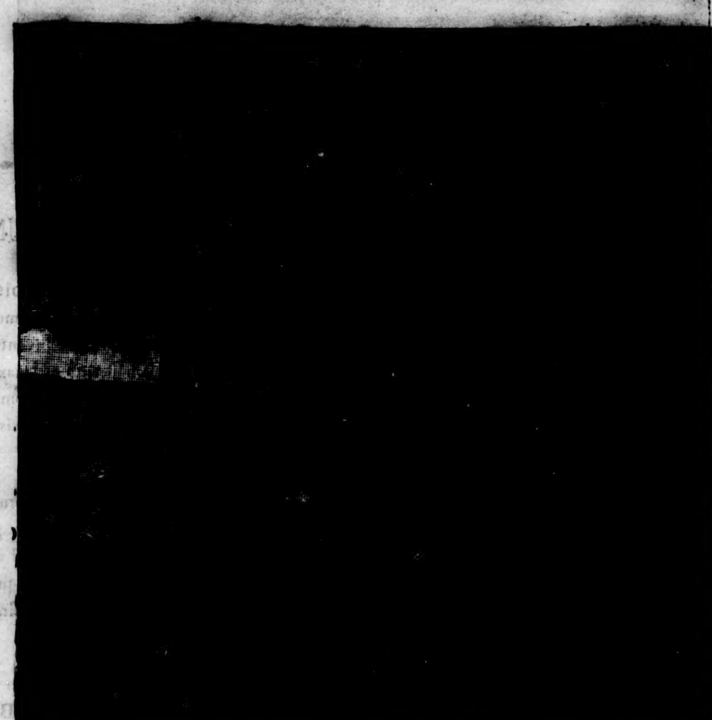
Domus haec martyrum, in Urbis nobilissimo et frequentissimo edita loco, Neronianum nymphaeum, Claudio fonte deducto, coram habebat, quod, Vespasiano restituente civibus regionem Neronianis molibus occupatam, funditus deletum non est. Specimen damus aquae ductus adhuc exstantis, qui Claudiam undam, Severo et Caracalla Augustis, in Palatinum productus fudit.

Erat et ante aedes, fortasse in prospectu, et proculdubio non longe ab aditu maximo, seu *prothyro*, sublime templum illud, quod Vespasianus restituit, a Nerone subversum aedificationibus suis proxima quaeque et dissita subvertente.

Quotquot habemus conclavia dispescuntur trifariam: sunt enim quae, defossa humo atque ablata, picturas ordinemque suum pavimentaque praeferunt; sunt quae explorata iam compertaque, sed nondum ruinis, maceriis, humo penitus vacua; sunt atrium et adnexa, et scalarum ordo. Quid si et adderetur *subdialis deambulatio*?

At principem sibi locum picturae vindicant, excellens artis opus, in quod tot saecula frustra coniurationem fecere cum barbaris, praeferens aetatis indolem ab idolorum cultu ad christianam veritatem transeuntem. Ibi enim sunt, quos Christianus toleraret ornamentum, Erotes, Iunones, Cupidines, Genii (v. fig. *A*); sunt quae sub oculis ipse idem ad pietatem optaret (v. fig. *B*, pag. 94).

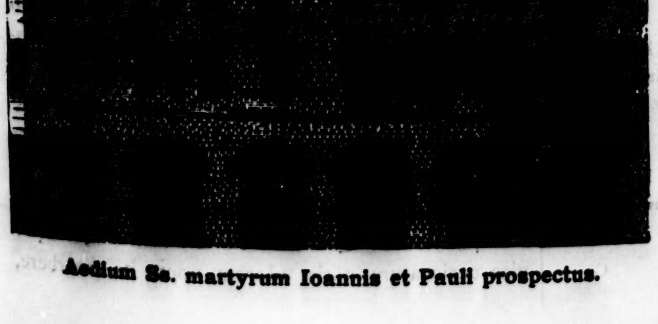

Picturae in aedibus Ss. mart. Ioannis et Pauli repertae (fig. *A*).

Ad supellectilem quod attinet, amphorae, dolia, lagenae, diotae, cadi, ampullae, canthari, urceoli, urnae, monogrammate Christi signata sive coloribus pingentibus, sive stylo, exarante lateritium, ignis expers adhuc; nunc solitarium vero signum Christi apparet, nunc notae A et Ω adduntur, nunc circumscribitur lineis, nunc ornatu decoratur, nunc notis haud facilibus intellectu sociatur.

Eburnea sunt insuper nonnulla, et plumbea sigilla, sexcentaque praeterea quae longum enumerare erit, nisi Pompeianae cuiusdam effossionis codicillis quid simile conficere velimus; quae quidem, dum non absunt a mente, excluduntur angustiis propositi spatii, quod commentario conceditur.

Senior.

Aedium Ss. martyrum Ioannis et Pauli prospectus.

AEMILIUS CASTELAR

Hominem, quem nuper e vivis ereptum lugemus, non tantum illustrem inter Iberos quos nostrum vidit aevum praedicare licet, sed etiam inter latini generis celeberrimos oratores adnumerare: illi enim dono data ea oris facundia fuit, quam saepe Tullius divinitus hominibus concessam memorat, et pacis esse comitem otiique sociam et bene constitutae civitatis alumnam. Quam profecto artem, ut ipse olim Tullius, ita Aemilius hic noster quantum posset in civilibus negotiis ostendit, cum ea tantum fretus, inter patriae discordias bellaque intestina, tandem obtinuit, ut ad supremum liberae civitatis magistratum, quo reipublicae praeesset, advocaretur.

Quem enim anno 1871 Iberiae praesidem adhuc memoramus, humili genere ortum anno 1832 Gaditana litora viderant, ex quibus proxime, patre orbatus, ab amita Arone degente, deductus est. Tunc primum studiis intendens paternam bibliothecam omnem die noctuque versare puer conspiciebatur, quod illi primus fuit eloquentiae stimulus simul ac fons. Cuius rei cito fructus apparuerunt; nam et cum aequalibus ad pias arulas sacra imitans si e subsellio diceret, ita vehemens erat ac copiosus, ut omnium, qui audiebant, stuporem excitaret. Duodecimum agens annum ad litteras primum incumbens, multa fuse ac indesinenter conscribere statim coepit, fabulas, dissertationes, carmina, comoediasque, quae, aucta postmodum cum aetate prudentia, igne absumpsit. Philosophiae deinde disciplinis roboratus, Madritum petiit, ubi in Nationali eius doctrinae instituto, facto periculo, gratuitum locum obtinuit. In his vero repente ex privatae vitae obscuritate ad popularis famae splendorem nomen eius elatum est, oratione quadam, quam annos natus vix duo et viginti, in civilibus comitiis Madriti ad populare theatrum coactis, iuvenis Aemilius habuit, cuius tantus rumor fuit, ut cum in *España*, litterarum ephemeride, vulgaretur, hoc de iuvene vaticinium legi potuerit: maximum omnium Iberiae oratorum illum futurum.

Qui anno 1866 civile curriculum quodammodo ingressus, ad propugnacula per Madriti vias a popularibus exstructa contra regios milites civili bello pugnavit, at, fracta seditione, capite damnatus, vix potuit in Galliam aufugere, tandemque Genevae in

[illegible] vero [illegible] rigide conceptis verbis [illegible] esse sint; quae et sibyllinis versibus delphica oracula [illegible], et in auspicatum humanae societatis bonum [illegible] cedant, quo obscuriora [illegible]!

Quod cum semel ac iterum animadvertissem, non [illegible] forte dubitavi num ipsius natura loci, quo legati conveniunt, pythonica huiusmodi oracula [illegible].

Silvis enim undique abdita domus est, quam [illegible] quidem sedem ad lucos Batavi nuncuparunt ('t Huis ten Bosch), silvamque omnem recens ver [illegible] circum, ac nullo turbata strepitu quies, gravibus studiis ferme [illegible] sedium ornamenta ac [illegible] aspectus adamussim consonant.

[illegible] et quinquaginta effluxerunt ex quo [illegible] Amelia ex Batavico genere [illegible]

[illegible]

Hanc, post [illegible] de libertate Bataviae [illegible], laeva [illegible] pictor [illegible] fu[illegible].

[illegible] et nos aureae [illegible] spei [illegible] rigores [illegible]; ecquid [illegible] semel huc illuc, [illegible] inter rerum [illegible], deprehendisse putavimus, quibus ex [illegible] gestire fuit; inter quae praecipue rogationes de mediatione et arbitratu tum a Russorum legatis, tum ab Americanis Anglisque plures fuisse oblatas, ac favorem multum fuisse consequutas. Has postremo, nonnullis emendatis, conceptis aptissime verbis Nigra, inter Italiae legatos primus, redegit et comitii studio subiecit. Constituitur, antequam ad arma deveniatur, ad arbitros vel mediatores toties confugiendum, quoties enumerandae rerum condiciones expostulent; nationibus singulis, quae conventui intersunt, offerendi mediationem suam ius adscribitur; mediationem arbitratum praecedere, at arbitratum deinde, iuxta rerum circumstantias, et semper ad libitum et interdum necessario esse proponendum dicitur; quae vero nisi antea ab utraque parte sponte accepta fuerint, bellicas omnes praeparationes minime expedire conceditur.

Rogationi huic, quae ferme praecipua inter omnes hucusque coram coetu agitatas habenda est, adque propositos fines assequendos maximum habet pondus, felicissimum exitum ominamur; ceterum, si qui fructus erint, proxime et nos cognituros, et novis literis vos certiores facturos esse speramus.

MICR.

MALE FERIANTES BELGAE OPERARII (1)

HUC mea me devexit peregrinandi rabies... Numquid ambulatorem dicetis me, et quasi hemerodromum perpetuum? Vos dabitis veniam verbo; *ambulonem* et *deambulonem* me esse fatebor, hac autem de causa, ut scribam vobis, quae video et sentero, videndi et sentiendi et scribendi more illo meo.

Verax tamen ero. Veni huc, non ut scriberem ad vos, at: scribo quia veni, quemadmodum et Niceam et alio cursitavi, erro perpetuus ego et im-

"'T Huis ten Bosch," sive "Ad silvam villa" Hagae.

poenitens, et cursitando scriptitavi quae vos vestrique nostrique legitarunt.

Cursitare, scriptitare, legitare!... Quorsum haec balbutientis verba?... Aedepol! Tribus abhinc diebus hic maneo (maneo, ut ita dicam; re sed vera quotidie versor in frequentia operariorum pacifica inter Lovanium, Charleropolim, et regionem Bourinagii), et hisce tribus diebus ita incertis assuevi verbis auditum, ut de dicendis anceps medium illud ineam iter inter non tacere et non dicere.

Utique, et ita! Nunquam ab ortu vidi turbam huiusmodi volentem et nolentem eadem simul, asserentem se de mercedibus agere, et eodem tempore de mercedibus agere se denegantem; contentam his, quae habet, se confitentem, et affirmantem se non esse contentam. Si morer, si cuncter hic adhuc (quamquam nec apud nostrates in tuto sum; ante omnia veritas), timeo mihi, timeo intellectui meo, timeo rationi, quae iam extra cardines est, et ingi usu inter *velle* et *nolle*, quae duo hic unum sunt, aut saltem unum habentur idemque, iam criterium illud Leibnitianum fere totum amisit.

At, ne peccem ratiocinia iniens, narrando promissum absolvam. Memor poetae vestri dicentis:

Reges quippe solent multis urgere culullis
. . . . quem perspexisse laborant,

(1) Spatio deficiente, scriptum hoc, Lovanio ad nos missum elapsis nonis Maiis, ad hunc numerum differre coacti fuimus.

V. U.

coepi circumire caenacula operariis frequentiora, nec peperci crumenae, ut (vel Baccho, vel Kaffa [illegible] suadente et sequestra) in colloquia irem sive cum iis qui graviores consilio mihi, sive cum iis qui loquaciores aetate viderentur.

Atque hoc accepi. Feriantium quadraginta et sex millia ac ducenta circiter numerantur, socialistis auctoribus atque hortantibus, ut fodinae reliquantur desertae.

Dum nihil respublica in resides iubet (non enim invitus quisquam adigi iure potest ad laboris [illegible] vel istud genus), qui industriarum capita sunt, et nomine syndici et auctoritate habentur, coetus [illegible] convocant laterem lavaturi dum frustra de augenda mercede sermonem instituunt: non enim haec vera feriarum causa, sed quasi velamen est ad reconditos fines, quippe quia scriptis publicis constat ab anno 18[illegible] ad praeteritos martii mensis dies mercedem, [illegible] *francs* 4.04 [illegible] die nuncupatam, ad *francs* [illegible] dianos 5.27 [illegible] ctam.

Haec ipsi [illegible] se, haec [illegible] fassi sunt [illegible], nec quaerenti [illegible] garunt « se a la bore quotidiano abstinere [illegible] nulla [illegible] causa, sed [illegible] quodam [illegible] quod [illegible] *mandat* [illegible] *tif* ». Si [illegible] taceant domini [illegible] mercedibus [illegible] mant; si [illegible] conditiones [illegible] rant, tunc [illegible] tes audire, nolentes se loqui affirmant, de mercedibus haud agi; aliud subesse gravius, quo a labore quotidiano contineant manus, se dominis non habere fidem, et, quidquid denique fuerit, non intersecandam [illegible] feriis hisce de mercedibus quaestionem.

Qui veridici sunt atque a mendaciis abhorrent, haec aperte, haec palam; qui vero mendaces, [illegible] quam rationi aversi, videri malunt, arcana [illegible] damna fraudesque moliuntur a dominis illata, [illegible] aequa utilium proportio cum operario non [illegible].

Est interea obscuritas magna, dum caeca [illegible] tur certamina quasi in recondito cuniculo, [illegible] vis pyrici pulveris opportuno tempore conflagret.

Et iam funebris lux emicuit in verbis socialistae Vander-Welde, qui, Belgarum in populari curia [illegible] tor, haec edidit: gentium mentes quibusvis [illegible] in sententiam *socialistarum* inducendas esse per fas nefasque; popularem curiae partem, quae [illegible] quam vocant, opponitur, frustra contra [illegible] ultima nuper minatam esse, armaque in obscuro [illegible] turi micantia indicantem, quae sit ultima [illegible] aperte ostendisse: in feriantes operarios [illegible] ad civile bellum deductum sese videre.

Ac si res quidem eo deveniet, uti verba [illegible], non nego teterrima impendere; quae tamen [illegible] tabo praevidens; cedam enim tempori at [illegible] et cum attigero bene moratam et vere liberam [illegible] tatem, in ea conquiescam; at illic ego legam [illegible] saepius, quae semper in tumultibus hisce civilibus facta sunt: « Operarii per tela, per ignes hoc [illegible]

ut summo mane, nullo homine irrorante, lapides omnes per viam strati, veluti nuperrime irrigati, undique madeant.

✚

Utilia.

Oculis defatigatis remedium.

Omnibus, qui assidua legendi vel scribendi opera oculorum aciem aliquantulum offensam queruntur, americanus ephemeridum scriptor quidam remedium obtulit. Qui cum chartulae taenias, variis distinctas coloribus, circa atramentarium conglutinasset, easque, quoties atramentum hauriret, respexisset, breviter se ita convaluisse asserit, ut non solum conspicilli usum vitaverit, sed pupillarum vim longe validiorem adeptus sit.

✚

Iocosa.

Fatuus quidam cum theatrum quoddam adiisset ubi opus musicum habebatur, in cavea sedit atque minimam spectantium frequentiam mirabatur. Aulaeo dimoto, cum chorus canere cepisset, furens: « Furciferi vos estis - inquit - qui cum aula semiplena sit, ut festinetis, omnes simul cantus funditis! »

Forfex.

AMERICANI CONCILII RITUS

Romae, in collegio Pio Latino Americano, episcoporum Americae latinae conciliares sessiones die 28 elapsi mensis Maii institutae, quotidie mane et vespere plerumque habentur, quibus ut tredecim qui adsunt archiepiscopi, alius post alium vicissim praesint, a Summo Pontifice indultum est, quo in utramque partem libere dicere Patribus magis commodum sit, quam si quis cardinalis ab eo delegatus, uti erat in Patrum oblatis precibus exoptatum, praeesset.

Sessionum ritus, post excussam iam atque approbatam a Patribus internam actorum legem, ita sese habent.

Patres, praelatitia veste induti, in aulam sacrorum amictuum supplicationum forma procedunt. Tunc episcopus cui celebrandi ius est, sacro se ornatu induit, ac, sequentibus omnibus, ecclesiam ingreditur. Ibi, adstantibus suo quisque loco Patribus, Missam celebrat *de Spiritu Sancto*; omissa vero benedictione, iterum in sacristiam redit, ac sacras vestes exuit. Tunc sessionis praeses altare ascendit, rubrum sibi pluviale obducit, dum ceteri suo loco pariter sacris vestiuntur. Deinde post illum Ecclesiae hymnum *Veni, Creator Spiritus*, quem omnes concinunt, iis ab ostiariis expulsis quibus adesse nullum est ius, aliquis ex Patribus sermonem habet; post quae in praesidis tribunali decreta publicanda deponuntur. Horum vero Pater *promotor* formam ad rem constituit; atque insuper fit disquisitio, et suffragia colliguntur.

Si sessio mane haud absolvatur, alia ad postmeridianas horas habenda constituitur; tunc, perlecto a secretario decreto *de discessu*, praeses nullum proferens verbum benedictionem signo crucis impertitur, omnesque discedunt. Cum vero iam absoluta sessio sit, diaconus, qui praesidi adstat, Patres ad orationem mentalem invitat, post quam praeses solemnem benedictionem pronunciat.

In postmeridianis sessionibus initium tantum differt; namque una oratio: *Adsumus, Domine*, etc. a praeside recitatur: cetera eodem ritu, quem supra memoravimus, peraguntur.

X.

Bene si amico feceris, ne pigeat fecisse,
Ut potius pudeat, si non feceris.

(Plaut. *Trinum.*)

Ea est profecto iucunda laus, quae ab iis proficiscitur, qui et ipsi in laude vixerunt.

(Cic. *ad Marc.*)

ANNALES

Deportatio in Siberiam abrogata - Amicitia inter Americam Iberiamque instaurata - Carolinarum insularum cessio - Guadalupenses seditiones - Bellum ad Philippinas - Pax in insulis Samoa - Macedoniae perturbationes - Cretensia - Dreyfusiana.

Auspicium ab ipso Russorum Caesare, qui comitia de pace tuenda indixit, felicissimum exemplumque magnanimitatis prolatum, omnes laetos his diebus fecit, abrogata nempe imperiali edicto deportationis in Siberiam poena, qua et felicitati miserae illius regionis, tot iam a saeculis facinorosorum hominum coloniis deturpatae, sapientissime consultum est. Hoc modo populi vota, avique sui desiderata imperator adimplevit.

✱

Huic perbelle consonat nuncius nuper acceptus de politicis, uti aiunt, relationibus inter Americam Iberiamque redintegratis; die enim huius mensis Iunii quarta D'Arcos comes Hay Americanorum administrum ac Mac Kinley praesidem salutavit.

✱

Interea de insulis Carolinis, Mariannis et Palaos, quas Iberi tenebant, immutata sors est, cum eas Iberia Germanico imperio tradiderit; inde concessa vicissim multa ad commerciorum inter utramque nationem facilitatem, statutisque hinc inde minimis vectigalibus ad negotia simul et amicitiam confirmandam.

✱

At videntur interdum Gallorum properare vices, ut ex insula Guadalupa, quam in Antillis possident, expellantur. Dum enim tot ac tantae perturbationes domi flagrant, insulam omnem barbarorum turmae, opportunitatem nactae, percurrunt pagosque et sata igne pessumdant; et quod pessimum est, haud satis multae militum copiae ibi morantur, quae ad coercenda huiusmodi crimina valeant.

✱

In Philippinis bellum, quod proxime absolutum iri videbatur, iterum exardescere novimus, et dum ultimi Iberorum milites una cum Rios duce in portu Manilla navim conscendunt in Iberiam redituri, barbari Zamboanga urbem occupant: rumoris autem qui de Aguinaldi nece insonuerat nulla est confirmatio.

✱

Apia in urbe Samoa insularum capite convenerunt tandem legati, ad civile bellum inter barbaros exortum componendum, Sir Elliot anglus, Sir Bartlett Tripp americanus, Von Speck germanus. Mataafa rex eorum iussis sese paratum professus est, at ab armis non recessurum, nisi Mallietoa, alterius partis rex, primus exemplum dederit.

✱

Verum Europae pacem haud minus gravia perturbant: Macedones enim, qui fines Bulgariae prope Thessalonicam incolunt, armatas copias instruunt, ut patriam pervadant atque populos contra Turcas ad arma excitent; quorum altera manus Turcarum militibus occurrit, a quibus post acrem pugnam in fugam versa est.

✱

Creta in insula initam in Georgium principem coniurationem fuisse fama est, pluresque Turcas, qui eius participes fuerant, fuisse pulsos.

✱

Dreyfusiana interea miseranda illa quaestio Galliam agitat. Dum enim hinc Gallieni dux a Madagascar insula rediens, inde Marchand a Fashoda heroico facinore Massiliam tenent, atque hunc praecipue Massilienses ovantes accipiunt Lutetiisque cives omnes militesque splendidis festis salutant, supremum tribunal sententiam de processu Dreyfusiano edidit, ac damnati ducis reditum constituit, ut coram militum alio tribunali iterum eius causa examinetur, quam propterea irrite cognitam anno 1894 fuisse declaravit.

Sfax igitur navigium designatum, ut insulam quam Diaboli vocant appelleret, reumque ad Brivatum portum deduceret. Acerrimae inde exortae contrariae partis irae, quae exercitus vituperatum esse honorem huiusmodi sententia contendit: hi a Déroulède praecipue excitati, qui absolutus nuper a perduellionis accusatione e vinculis est liberatus, et monarchicis, uti videtur, fautoribus aucti, die mensis quarta, dum reipublicae praeses Loubet prope Auteuil hyppico spectaculo adest, excitata clamoribus seditione circa praesidis peristylium, in ipsum impetum fecerunt, eorumque alter, cui Christiani nomen, iuvenis ex optimatibus notissimus, eumdem baculi ictu aggressus est. At custodibus tum ex equestri tum ex pedestri militia statim concurrentibus, capti plerique sunt ac in vincula coniecti: praeses vero illaesus omnino evasit. Sequenti die, in comitiis popularium oratorum acerrima de his contentio est exorta, et legislatorum omnium in summum reipublicae magistratum obsequii protestatio edita est, et, quamvis multis adversantibus, sententiam de Dreyfusiani iudicii recognitione per municipia totius Galliae solemni forma publicari est constitutum. Horum omnium autem qui finis erit difficillimum divinationi est, nec aliud interdum restat, nisi quod catholicis Gallis omnibus commendetur, ut iterata nuper a Summo Pontifice in literis ad Bituricensem episcopum consilia, fideli animo amplectantur, seque omnino a civilibus furoribus ac discordiis servent immunes.

Poplicola.

PUBLICI PER ORBEM COETUS
LEGIBUS FERENDIS

In **Anglia** Chamberlain de perturbationibus africanae reipublicae Transvaal multa in coetu municipum explicavit, ut civium anglorum, qui eam incolunt, honorem tueretur; nunciavitque iam colloquium inter eius praesidem Krueger et Milner Anglorum legatum statutum, ut obortae controversiae dirimerentur.

In **Austria** popularium oratorum comitia iterum cogenda proxime nunciantur. Bina praecipua negotia legislatoribus manent; concordia cum factione illa quam Germanicam vocant, ac duplicis cum Hungaria pactionis renovatio. Germanici enim sibi proponunt, et statutorum imperii fidelem observantiam et germanicam linguam ad totius imperii usum lege constituere, commerciorumque foedus cum regnis centralis Europae inire. De pactione vero cum Hungaris nonnullae difficultates exortae sunt; non omnes enim condiciones, quae in ea decernuntur, ad idem tempus perdurare hinc Austriacis, inde Hungaris placet. Quibus de causis ipsum Franciscum Iosephum imperatorem Heracliam petiisse novimus, ut partes ad concordiam perduceret.

In **Belgica** de ferreis axibus ad currus, quos *tramways* vocant, inter municipia per vias sternendis lex primo examine approbata est. Lex insuper de emendando ritu ad oratores populi eligendos multa obstacula in utroque coetu sibi suscitavit, quae et inter catholicos, qui veterum institutionibus student, fautores sibi invenit multos; contra, qui inter *socialistas* pugnant, acerrime adversantur.

[illegible]

potuisse, licet semper ad comitia ut populi orator voluerit, publicis tamen negotiis remissius aliquantulum operam dedit, at eo magis studia litterarum coluit.

Hunc praeter suavissimum illum ac numquam deficientem facundiam qua natura donatus fuerat, animo ad motus proni, cogitandi fervidissima vi augebatur, ita ut ingenuas artes omnes mira felicitate persequeretur. Igitur et de philosophia optima edidit opuscula, et litterarias fabulas et versus aliquando etiam dulcissimos. Erat enim pulcritudinis omnis ardens amator, Italiamque hanc nostram ea praecipue de causa peculiari affectu complectebatur, quod tantos tamque insignes artifices genuisset, ac tantis artis operibus fuisset ditata.

Extremos vero suae vitae annos nonnisi calami questu ducere ei licuerat; nam undique, at praecipue ex universa meridionali America, quae tota nonnisi iberica lingua insonat, ac genitis iberico sanguine populis incolitur, dissertationes atque orationes ab eo indefesse expetebantur in ephemeridibus vulgandae.

Popularem fidem deseruit numquam; in ea namque unam patriae salutem repositam arbitrabatur; cuius praecipue fervore succensus, iterum iam, post tot annos, in civilem agonem descendere sese parabat, cum ingravescente morbo morte est correptus. Cui profecto novos stimulos viresque novas potuissent addidisse patriae infortunia, quae [illegible] semper fervore dilexerat. His omnibus vero haud minor [illegible] religionis fides fuit quam velut primum ac pretiosum [illegible] a maioribus donum alte [illegible] servavit, memo[illegible] laudes omnes non[illegible] partes fuisse. Cuius so[illegible] agonis dolores [illegible] pie efflavit, quem profecto et si quis arbitretur erroribus nonnullis interdum fuisse obnoxium, quod humanum est, nemini tamen negare licebit, lectissimum fuisse ac apprime suavem, atque inter delebendis huius saeculi viros, qui civilibus rebus eminuerint, integrum prae omnibus ac nobilissimum.

A. Costaguti.

[illegible] VIRI CLARIORES

Ioannes Aloisius Lays tormentum bellicum illud, cui *torpedo* nomen, primus invenit. Postquam foederatos americanos cives suos hoc invento in secessionis bello plurimum iuvit, Europam petiit, et, nescimus quonam pacto, Romanos aliorumque [illegible] communicavit; cum vero in posterum [illegible] ipsi [illegible] vitam in paupertate Neo Eboraci absumpsit.

Lutetiae Parisiorum brevi morbo correptus est **Franciscus Sarcey**, doctus atque intelligens litterarum simul et rerum [illegible], qui, [illegible] non integro, exquisito tamen iudicio multa in [illegible] atque ephemeridibus scripsit, de ludicra arte [illegible] mira in eo historica scientia fuit.

In Gallia pariter **Henricus Becque**, laudatus dramatum scriptor, et **Rosa Bonheur**, in arte pingendi foemina clarissima, mortui sunt.

Petrus Esseiva, olim Friburgi iudex et summi imperii particeps, anno cum litterarum studiis sociavit, ut clarus latinorum carminum scriptor evaderet. Nonum supra septuagesimum agens annum, naturae domi concessit.

Paulus Majunke Hochkirch oppidi in Germania Parochus, ibique decessit. Quondam populi orator in publico Germanorum coetu *Reichstag* catholicorum iura contra Bismarckium, imperii cancellarium, legem, quam *Kulturkampf* appellarunt, ferentem, concertationum plenis disputationibus ita tuitus est, ut vincula quoque passus sit, de vi in regem et administros accusatus.

De **Aemilio Castelar**, hispanico viro in litteris et re publica apprime versato, pariterque oratore clarissimo ac poeta, superius in commentario hoc peculiariter disseritur.

Ioannes Strauss, qui Vindobonae obiit die huius mensis Iunii tertia, nervorum et tibiarum cantus innumeros composuit, populari aura ubique terrarum donatos.

C.

FRUSTULA

De mense Iunio.

Cum de mense Maio sumus locuti, etiam Iunii mensis, auctore Ovidio, nominis originem protulimus: id tantum addere placet, nonnullos scriptores, satis apto quidem argumento, ab Iunone deducere, quae ipsis kalendis sacris coleretur. Verum si omnia hoc mense apud Romanos solemnia recensere velim, longior sim; ideoque eorum, quae maioris momenti habita sint, finibus tenear.

Mensis Iunii apud Romanos solemnia.

Primum festum III non. occurrit Bellonae honori dicatum, quo die eius cultores Urbis vias concursabant, sica pectoris carnes et brachia et crura sibi vulnerantes, eoque magis quo.....pactam mercedem sacerdotes maiorem largirentur. Fidii numinis, Iovis filii, semipatrisque habiti et sancti, sacra sequebantur, a Sabinis instituta, de quibus Ovidius testatur:

Quaerebam nonas Sancto Fidio ne referrem,
An tibi, Semipater. Tunc mihi Sanctus ait:
Cuicumque ex istis dederis, ego munus habebo;
Nomina terna fero: sic voluere Cures.
Hunc igitur veteres donarunt aede Sabini:
Inque Quirinali constituere iugo.

VI vero id. duplici pompa recolebatur; altera *Piscatoria*, in qua, trans Tiberim acta, Vulcano ex vicino flumine piscium, viventium adhuc, sacrificia fiebant, ad vita functorum piamen; Iovi *Pistori* vel *Pinario* stata altera. Nota fabula est: cum Romani in Capitolio Gallorum obsidione cingerentur, visum dum quietem deorum et hominum patrem iis visum esse, monere ut fruges, quas haberent, colligerent atque panem conficerent, eundemque in hostium castra proicerent. Hos revera se fame Romanos haud devincere posse ratos, abiisse.

Alii mensis Iunii festi dies.

At

Idibus invicto sunt data templa Iovi;

quae autem Statoris Iovis solemnia una cum [illegible] Musarum die Quirites sociarunt, ferme praeclara [illegible] bicines enim per Urbem late festivo concentu [illegible] tiare, populum congregari, ad templum concurrere, ut flamini adessent vervecem hostiam immolanti. Neque tamen una haec templorum dicatio celebrata est, cum et Concordiae illius fani celeberrimi, die XVI kal. Iul., in more posita fuerit. Denique V kal. Iul. sacra constituta Larium, non victimis oblatis, sed remissis epulis silenter actis, cibisque ex hordeo, malo, vino saleque tantum inter se subactis.

Nova viarum irrigandi ratio.

Haud inopportunum equidem ineunte aestate, quam virorum collegium commercio vacans in americana urbe cui a Sancto Francisco nomen, nuper viis irrigandi expertus est, rationem afferre. Aqua scilicet marina usi sunt, quam complures utilitates allaturam praedicant. Sales enim omniaque quibus aequora saturantur, vaporata licet solis calore aqua, terrestrem intra viae lapides limum ita constringere dicunt, ut pulverem inde suscitare nec ipsi Aquiloni facile sit. Praeterea, quo lentius maris humor, quam potabilis aquae exsiccatur, ita ad longius tempus eius beneficos effectus perdurare. Quibus id etiam addendum, sal per vias exsiccatum, aëris udorem noctu ita absorbere,

PER ORBEM

Navigium, quod inaudito portentu perculsum medio itinere in superiore numero reliquimus, potuimus tandem animo refecti iterum in viam compellere; iamque pandebantur defatigato nautae Si fluminis orae intra Sinensium litora, cum repente cymba quaedam occurrit flavo remige pulsa, divinitus fere ad nos missa, qui exterritus adhuc nunciavit anglicam aliam **navim a Sinensium piratis captam** fuisse, ac direptam, in medio fluminis cursu, ideoque a suscepto consilio nos omnino deterruit.

♆

Itaque nonnisi in reditu ad Europam citissimo salutem sperantes, **inhospitalia maria** linquamus, eoque magis, quod a barbaris ex Philippinis insulis undique profectis ea insectari noverimus. Literae enim iam prope Hong-Kong ac rursus telegrammata nunciarunt **bellum** nondum remissum, immo et ipsius seditionis ducem Aguinaldum, vel sicariorum ferro, vel sua ipsius manu, interemptum.

♆

At quo fato, dum bellum effugimus, **geminae calamitates pestis famesque**, quasi sorores furiae circum undique ab appulsu deterrent? Dum enim Erythraeum mare transimus, pestilentiae casus teterrimi ex Cairo civitate exaudiuntur. Morbus quem aestuantes pietate Mahomedi prophetae asseclae ex Meca urbe, quam sanctam appellant, peregrinantes solent secum ferre, Aegypti provincias in deserti limine iam pervasit, ac finitimas minitatur. Inde arctissimae statutae custodiae; navigia omnia, quae forte infecta litora attigerint, retineri, nullique navi per fretum Suez transeunti commercium cum illis permissum. Admota itaque quae maxima inest vapori vis, velocissime effugiamus, et in internum mare progrediamur. Hic tertii atque horrendi infortunii nuncius famis, quae in Russorum imperio nonnullos populos per Kasan provinciam ita plectit, ut ad viginti millia hominum ea laborantium adnumerentur, quorum nullus alius est cibus, nisi arborum cortices, vel, miserabile dictu!, panis quidam foedissimus equinis escrementis ac terra simul subactus.

♆

Interea dum a proximis Turcarum militibus in Armeniae regionibus assueta crimina patrantur, ex Creta insula extremae velitum Italorum **cohortes** inter ovantes populos proficiscuntur. Georgius e regia domo graeca duces in suas aedes salutatum ad convivia advocat, pluresque, qui inter seditiones strenua virtute claruerant, memori numismate decorat.

♆

In Germanici Imperii portu Kiel loricatum bellicum navigium, cui a Vilhelmo I° imperatore, qui Magnus appellatur, nomen inditum, nuperrime mare est ingressum. Publicas solemnitates germanicus Ipse Caesar suo adspectu solemniores reddidit, ac lectissimam orationem dixit, qua avo suo conditi Germanici imperii gloriam tribuendam praecipue memoravit.

♆

Religiosae discordiae quibus Anglia agitatur ob renascentem in Anglicanorum animis impium in Ecclesiam Dei furorem, quem nimis convaluisse, postremis praecipue annis, iam sentiunt, in oppido Peckanhall repente exardescere visae sunt. Aliquot enim ex iis flagrantiore animo accensi, Catholicorum supplicantem pompam, quae oppidi vias lustrabat, facto impetu aggressi sunt; incassum tamen: Catholicorum enim virtus ac pietas, cum in imagines sacras vim intentatam vidissent, coacto agmine strenue eas defenderunt, ac stultos aggressores verterunt in fugam.

♆

Tristia haec ferme sunt; at interdum letalem calamitatem gravi quidem luctu in Britannico fretu accidisse novimus: *Paris* namque navigium illud, cuius nomen in nuper exacto Iberos inter ac Americanos bello tanta laude insonuit, et quo praecipue Americanorum optimates ad itinera in Europam passim utebantur, prope Mohegan scopulos, quos Victor Hugo in fabula cui titulus *Les travailleurs de la mer* tam notos fecit, miserrime periit; viatores nautasque, quos ad septingentos supra mille vehebat, omnes oceani fluctus obruerunt.

Leniorem sortem, quamvis haud levius periculum, *Alexia*, Massiliensium navis, experta est, quae, a Panormo in Americam profecta, cum incendium sulphuris, quo onerata fuerat, excitatum sensit, statim Berberiae portum tenuit. Exstincto incendio, nonnisi adustiones nonnullas quae alicui ex viatoribus contigerunt, conquerimur. Tripolitani contra interea cives adhuc exspectant navem a Turcarum rege missam, cui *Mohammed* nomen, quae tormentis bellicis omnis generis onusta, Cretam inter et Benghasi oras furenti procella correpta, repente demersa est.

♆

His navigiorum casibus **vaporitraharum fata** haud dissimilia cesserunt; nam prope Waterloo, in Iowa septentrionali americana republica, curruum series e tramitibus aberrarunt, ut viatores octo interempti sint.

Quibus ferme perpensis, non singulare nimis Caesaris Pascarella, Romani nostri in populari vernaculo clari poetae, mihi videtur consilium, qui itinera pedibus semper perficienda sibi proposuit. Ecquid vobis, humani lectores?

VIATOR.

VARIA

Athenaei praeses natu minimus.

In Americano septentrionali foedere inque West-Virginia republica, Hieronymus Raymond, vix triginta duos annos natus, athenaeo praeest. Hic olim, duodecimum vix agens annum, per Chicago vias ephemerides vendebat; at cum citissimae illius scribendi artis quam *stenographiam* vocant, paulatim peritissimus, ultra quam par est, evasisset, ab illo Pullmann, qui ferrearum vehum quasi princeps agnoscitur, a secretis est advocatus, ac paulo post a domina Willard, quae, cum inter primos muliebris mancipationis, ut aiunt, apostolos adnumeraretur, epistolarum commercium latissimum undique agendum habebat. At quot vacuae sibi ex tanto labore horae superessent, eas omnes iuvenis studio ducebat, ita ut breviter altiores scholas adire ei licuerit: quarum inter discipulos primus forte evasisset nisi puella quaedam anteiret, quam Raymond statim duxit uxorem. Hanc hodie non uxorem tantum, sed in athenaei fatis regendis sociam habet.

*

Ephemeridum scriptorum fata.

Ephemeris quaedam hebdomadaria, quae in Serbia vulgatur, duobus abhinc annis sexdecim usque moderatores commutavit; horum vero quindecim primi cum de gubernantium gestis minus benevolam scripto existimationem prodiderint, in vinculis coniecti sunt, ultimus, haud dissimili causa, proxime eos secutus est.

I. A.

*

Domuspolis.

Nova vox novae rei, immo tali quae in ordinem, et consuetudines notionum fertur aversa. Quid enim antiquius quam constare domibus urbem? Iam nunc invertamus, dicentes domo constare urbes, et ipsum invertamus Horatium, vitae magistrum, cuius versus ita emendabimus:

..... *Audax omnia* **vincere**
Gens humana **movet** *per vetitum.*

Neo-Eboraci in America domus adstruitur bis centum, superpositis tabulatis, ordinibus constans, in quibus millia quadringenta habitatorum apte contineantur. Duodecim metrorum millia in quadro occupat, nonigenta metra assurgit a solo; locus illi est inter V ac III *Avenue*, et inter vigesimam secundam et vigesimam tertiam *Street*. Architecti habentur Harding et Cooch; domus excitator impendio pecuniae, quidam americanus Cresus. Muri quinque metris lati interius lamina chalybis, exterius caemento instruuntur. Machinae, quas ascensores vocamus, a culmine ad imum innumerabilem populum per ordines transferent; nam rite per unumquemque ordinem disponentur caenacula, barbitonsores, sutores, fabri lignarii, pictores, mercatores omnigeni, et opifices omnes qui scalpro, qui ferro, qui auro, qui aeneis dent operam.

Res iam in facto esse coepit, et hic dum scribimus, illic aedificatur nova turris Babel, quam *domus-Babel* (*Babel-House*) adstruentibus placet nuncupare. Credo equidem, quia ista congregat quos illa divisit.

*

Quid necesse sit spectantibus curationem leonum.

Noumam Hava, viraginem belluis dominantem, quisnam nostris diebus ignorat? Huius in septis lea potentissima nuper oculis caligans eo devenerat ut, cartilagine quadam super pupillas diffusa, nihil prorsus discerneret. Accitus est itaque ophtalmicus medicus Podalirius, qui eam curaret. Bellua cloroformio sopita est; pedes, ne quid noceat, alligant, et horrendas rictu molas, ne hient, ferreo fraeno coercent.

Podalirius in salutare opus incumbit. Repente bellua, rugiens experrecta, laqueos, funes, vincula, omnia frangit assurgens.

Nouma fauste aderat, quae, domare furiantem et placare indignantem scita, rabiem furoresque compescuit, dum addicti pueri, imbutis cloroformio pannis in caput rugientis coniectis, iterum sompo venenoso frustra reluctantem addixerunt.

Vir quidam spectabat amico proximus. Socius tunc et exquirere, et petere, et advocare; interiora, externa vivarii scrutari. Nihil ubique; non erat.

Tandem aliquando ore exanguis redibat.

« Quonam », inquit Nouma, « domine mi?... Cur abiisti?... Cur tamdiu moratus?... ». At haec inter ridebat.

« Ne mireris », respondit ille; « nondum testamentum confeceram. Scriptis nunc tabulis (haec morae causa) ad catellam hanc redeo tuam ».

Ceterum, ne nugas agamus, et ad ea, quae vera sunt, revertamur, feliciter, difficillimum factu opus chirurgicum, non sine magna Podalirii laude, absolutum est.

P. d. V.

In Bulgaria [illegible] nova sessio a Ferdinando [illegible], [illegible] quae de publico aerarii [illegible] proponentur.

[illegible] ad res bellicas terra [illegible]. Interim [illegible], ne quis [illegible] cum popularis ora[illegible]. [illegible] populi caeter de expe[illegible] protulit. Guillelmi [illegible], ut ferventissimorum potentum [illegible] reipublicae privilegio tribuerentur, atque pessimo [illegible], qui non [illegible] in civibus quotidie magis [illegible]. Lex ad hunc finem, quam [illegible]. Agendum vero [illegible] iuxta pro[illegible] edita. [illegible] videntur quae reipublicae [illegible] sunt [illegible] de publico [illegible] in [illegible]: Dupuy, admi[illegible] abdicavit.

[illegible] populi, qui a sua [illegible] dele[illegible] de [illegible] efficiendo [illegible] liber[illegible], qui vel [illegible] animis [illegible].

[illegible] Consilio ab [illegible] reipublicae privilegio circa [illegible], ut, quod [illegible] publice [illegible] detrimentum [illegible].

[illegible] oratione per[illegible] datum [illegible] popularium [illegible]. Re[illegible] ut [illegible] cohorte, [illegible].

[illegible] publicibus [illegible] de civilibus [illegible] adminis[illegible] quotidie agi[illegible], legi et [illegible] ad [illegible] perrahere [illegible].

In [illegible] lex de [illegible] expensis ad militiae [illegible] est [illegible].

SCRIBA.

QUAESITIS RESPONSIO

Quaesitis in [illegible] huius commentarii X [illegible] nova nomina quaedam in latinum sermonem [illegible] ducenda, haec propono, si placent, iuxta petita:

1° Quomodo vocabimus naves, quae vapore in altum rapiuntur?

2° Quonam appellatione designabimus locatitias pro peregrinantibus?

3° Quonam classiarias seu bellicas?

4° Quid de iis, quae variis inter se muneribus in pugna deserviunt?

Ad 1um — Non abeundum credo longius ab ipso vocabulo, quod praesens et recens usus apud omnes fere populos invexit; facilius enim intellectu est quod idem ferme sonat ac eloquium commune, et quod in connubio vocum, quibus constat, quamdam rei definitionem includit.

Hinc naves omnes, in genere, quae vapore per altum rapiuntur, mallem vocari *pyroscaphae*, feminei generis, a latino vocabulo *scapha, ae*, et a graeca voce πῦρ (ὁς) quae indicat agentem intus ignem vapores cientem.

Satis pariter distinguentur hoc nomine ab iis *linteatae* naves, quae carbasis, non vapore, moventur, et quas, ubi placuerit, *veloscaphas* dixeris.

Ad 2um — Prona ex dictis modo sternitur via, ut subsequenti interrogationi satisfaciam.

Nam, quae locatitiae naves, aut mercibus commutandis addicuntur, aut hominibus vehendis, aut utrisque. Si primum erit, *pyroscaphas*, aut *veloscaphas onerarias* dices, iuxta constitutionem navigii et navigandi modum; si alterum, *pyroscaphas vectorias*, aut *veloscaphas vectorias*; *vector* enim apud Ovidium idem est ac peregrinus, qui a loco ad locum vehitur equo, curru, lectica, quomodolibet denique; si tertium, utoris vocabulo cui maior pars oneris cedit; ita ut si praestent merces, *onerariam* dicas navim; *vectoriam* si peregrini.

Ad 3um — Classiariis seu bellicis navibus sacrum volo nomen, quod olim habebant, addito tantum quod sufficiat ad indicandum si vapore nunc, vel electride, quae apud Americanos nuperrimo bello invaluit, per aequora deferantur.

Dicam igitur *pyroliburnas* istiusmodi naves, si vapore; *electroliburnas* autem, si electride rapiantur.

Monet me quippe Procopius, sive alius qui sit auctor operis, quod inscribitur *Descriptio dignitat. utriusq. imperii*, esse, immo fuisse apud Romanos bellicarum navium genus, quae *liburnae*, aut *liburnicae* appellabantur, celerrime per mare abeuntium non velis, non palmulis, sed duabus hinc inde ad latera rotis actarum, quas arcana quaedam vis interior praecipites agebat; tantusque impetus erat fulmineo navigio ut, si in onerariam navem incidisset, mediam divideret quasi acus per pannum, inter disiecta ligna pertransiens (1).

Est huiusmodi navium recordatio apud Suetonium in *vita Augusti*; est in illo carmine Horatii, quod incipit:

> *Ibis liburnis inter alta navium,*
> *Amice, propugnacula;*

est et alibi; sed festinare ad finem nunc praestat.

Ad 4um — Navium ceterarum genus a propriis nominibus, quae nunc sunt, non separabo. Sint *speculatoriae naves*, de quibus Livius (XXXIV, 42): « Ceterum classem Polyxenidam parare et deducere iussit. Speculatorias naves ad omnia exploranda circa insulas dimisit ». Sint *torpediniferae*; sint *silurilaculae*, sint *actuariae*, idest maximae molis, de quibus Livius idem (XXXVIII, 38): « Ne plures quam decem naves actuarias, nulla quarum plus quam xxx remis agatur, habeto »; sic in foedere, quod P. R. victo dedit Antiocho. Sint *loricatae*, sint *balistariae*.

Vindicet sibi aetas nostra quod suum est, det sermo latinus quae habet nomina novis adinventis; at haec, fere nullo labore suo, e thesauro sponte proferet, ut videtis.

H. DE VECCHI-PIERALICE.

LIBRORUM RECENSIO

IOHANNIS BAPTISTAE MOSCATI Elegorum liber, S. Aniceti Consentinorum, a Gregorio Moscato fratris f. editus, nostras venit bono alite ad manus; nosque suavissima Calabri huius poetae carmina, magna cum voluptate legentes, quo par erat honore laudavimus. In iis quippe numerus dulce sonans, et linguae latinae dominium, et in ipsa abundantia brevitas, et illud nescio quid indoli mitissimae proprium, quo delicata animae sententia promitur divite vena verborum. Ovidiana facilitas ac Tibulliana suavitas uno copulantur amplexu, [illegible] colores desunt nativae gratiae, neque romanae [illegible] stas. Estne uberrimae regioni insita virtus, ut quae plerique latinitatis lumina ediderit, aluerit, vel hunc Moscatum talibus brevi non imparem futurum et edat et alat?

Quod bonum, faustumque sit, literisque nostris benevertat, hoc de Moscato speramus.

RAPHAEL COLANTUONI, ex Eremitanis sancti Augustini, historiam super confecit romani illius templi ad moenia Urbis, cui nomen Sancta Maria de Populo, quam Romae prodidit officina Desclée, Lefebvre et Sociorum. Si sacrarum aedium originem species, [illegible] populo, consecrante Pontifice ad sepulcrum Neronianum editae sunt, ut triste canentes noctu dieque volucres, ac Tartareum quoddam praeferentes averterentur; unde nomen Populi imagini sanctae fuit. Si casus et vices intuearis, est perpetuis illustre solum prodigiis; si [illegible] locum, omnis, in eo augendo, penitus effusa vis optimarum artium, omnis optimorum artificum [illegible] veneres omnes in eumdem collatae. Siquidem, ipso Urbinate Sanctio non excepto, quotquot architectorio, pictorio, sculptorio opere viri fuerunt insignes, totidem [illegible] manuumque portenta hoc in templo cumularunt; [illegible] saeculo, nec saeculis, sed ab anno 1099, Paschale II Pontifice, ad nostra usque tempora nuperrima.

Multa de artibus in hoc libro, multa de viris, qui [illegible] aut circa fuere, narrantur, de historicis [illegible]. [illegible] additur inscriptionum, quae ibi sunt, liber.

Plenum eruditionis, et notitiarum opus, nec [illegible], nec leve.

H. P.

AENIGMATA

I.

Deme *caput*: reliquum cunctis sit semper honestum.
Oh *pectus* miserum! retinent quod vincula [illegible]
Crura capit famulus, perstat qui subditus [illegible]
Tolle *pedem*: reliquo coram ne retia tendas.
Confugium est *totum* puero fletu ora riganti.

II.

Sis *totus*; sine *cauda alter*, reminiscere *primum*.

C. MANCINI.

Ex sociis qui utriusque aenigmatis interpretationem ad commentarii moderatorem miserint [illegible] duos menses, unus, sortitus, gratis accipiet [illegible] gallice scriptum et figuris ornatum, cui titulus:

L'ÉGYPTE
SOUVENIRS BIBLIQUES ET CHRÉTIENS
par M. JULLIEN.

Aenigmata ann. II, n. VIII proposita his respondent:

1. Cur-rus. 2. Malus - Malum - Malum.

Ea rite soluta miserunt:

Quintinus Friulanorum, *ex sem. episc. Capersani*; A. [illegible] *Grybów in Galicia*; I. A. Scheider, *Monachio*; Ed. [illegible] C. Mancini, *Roma*; L. Clugnet, *Fresnes les Rungis*; Aug. [illegible]quet, *Monteloco in Gallia*; G. Schenz, *Ratisbona in* [illegible]; Ioan. Mediolanensis, *ex pago Masnagio*; Aem. Chatelain, [illegible] *Parisiorum*; Ant. Jaklič, *Tergeste*; Ioan. Sobczynski, [illegible] Ios. Rokosny, *Sandomiria in Polonia*; H. A. Strong, *Liverpool*; I. I. Dunne, *Dublino*; Ios. Capovin, *Montebello Vicentino*; [illegible] Stella, *Auxone*; Ad. Artioli, *Ferraria*; Principal Gordon, *Marcunio*; Iac. Sullivan, *Brooklyn in civit. foed. American*[illegible]; A. Sordet, *Uvrier in Helvetia*; Caes. Meucci, *Neapoli*; H. Lefebvre, *De Lorimier in Canada*; Ver. Cariolato, *Vicentia*.

Sortitus est praemium:

H. LEFEBVRE,

ad quem missum est opus, cui titulus:

LES CHINOIS CHEZ EUX
par J.-B. AUBRY.

(1) Vide etiam VASLET, editio Neapolit. 1770, pag. 33.

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus.

ROMAE - Ex Officina Forzani et Socii.